

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

สรุป

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยนั้น จัดได้ว่ารุนแรงกว่าประเทศใดในเอเชียอาคเนย์ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีพื้นที่บางส่วนทางภาคเหนือที่ติดต่อกับบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก การมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกที่สุดในภูมิภาคนี้ทำให้ประเทศไทยถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดและเป็นทางผ่านสู่ประเทศต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนเอื้ออำนวยให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น มาตรการและวิธีการแก้ปัญหาจึงต้องพัฒนาให้ทันกาลและประสิทธิภาพ เพราะปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยมี 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ ปัญหาการลักลอบผลิต การค้าและเส้นทางลำเลียง และปัญหาการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดที่มีการลักลอบผลิต ได้แก่ ผีนเฮโรอีน กัญชา และยาบ้า

แนวโน้มของสถานการณ์ฝิ่นและเฮโรอีน มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในประเทศพม่าเป็นอย่างมาก กรณีการมอดตัวของขุนสาต่อรัฐบาลพม่าเมื่อเดือนธันวาคม 2538 ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยมาก ขณะนี้กลุ่มลูกน้องขุนสาที่แตกตัวออกมาได้หันมาผลิตยาบ้าแทนเฮโรอีนเพื่อส่งมาจำหน่ายในประเทศไทย จากการสลายกำลังของกลุ่มขุนสาทำให้กลุ่มว่าจะมีบทบาทที่สำคัญที่จะขยายเครือข่ายพม่าแทนที่

กัญชามีการลักลอบปลูกกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ยาบ้า เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีการลักลอบผลิตทั่วไปเพื่อบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก และกำลังเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มขยายตัวรุนแรงมากขึ้น กลุ่มผู้ผลิตยาบ้ามีแนวโน้มไปสู่การผลิตแบบครบวงจรทั้งการผลิตหัวเชื้อและการผลิตอัดเม็ด พื้นที่ภาคกลางมีการผลิตยาบ้ามากที่สุด แนวโน้มของการขยายตัวของปัญหายาบ้าคือภาคเหนือ ซึ่งนับเป็นภาคที่เริ่มมีการ

ผลิตหัวเชื้อแอมเฟตามีนโดยใช้อีเฟรดินที่ถูกกลั่นจนนำเข้ามาแถบชายแดนพม่าเป็นสารตั้งต้น (Precursor) ในการผลิต ราคาขายบ้านขณะนี้ตกราคาเม็ดละ 100-150 บาท ยาบ้าแต่เดิมใช้สารที่เรียกว่าแอมเฟตามีนเป็นส่วนผสม แต่เนื่องจากมีราคาแพงและต้องสั่งนำเข้าจากต่างประเทศ ขณะนี้ขบวนการผลิตยาบ้าจึงหันมาใช้เมทแอมเฟตามีนซึ่งสังเคราะห์มาจากอีเฟรดิน เป็นส่วนผสมหัวเชื้อแทน

จากการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย (TDRI) ข้อมูลถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2536 พบว่ามีผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยประมาณ 1.27 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ของประชากรทั่วประเทศ

จากปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างรุนแรงดังกล่าว รัฐบาลจึงประกาศในปี พ.ศ. 2540 เป็นปีปลอดยาเสพติด

สารระเหย นับเป็นยาเสพติดอีกประเภทหนึ่งที่มีการแพร่ระบาดมาก แต่มีข้อจำกัด ในตัวเองตรงที่กลุ่มผู้เสพสารระเหยส่วนใหญ่มักไม่เปลี่ยนไปเสพยาเสพติดชนิดอื่น ประกอบกับการเสพไม่สามารถเสพได้มาก จากการวิจัยพบว่าผู้เสพสารระเหยมีแนวโน้มจะเลิกเสพไปเอง ภายหลังจากเสพได้ห้วงระยะเวลาหนึ่ง คนที่เสพยาเสพติดนาน ๆ จะมีผลกระทบต่อระบบสมอง และส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย ซึ่งจะทำให้พิการและถึงแก่ความตายในที่สุด

ตัวยาสเสพติดที่เริ่มแพร่ระบาดในประเทศไทยขณะนี้ คือ โคเคน ยาอี (ECSTASY) นอกจากนี้การใช้ยาในทางที่ผิดของกลุ่มประชากรภายในประเทศก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่กำลังเป็นปัญหาที่น่าวิตกในปัจจุบันและอนาคต ตัวยาสที่มีการใช้ผิดประเภทได้แก่ยากระตุ้นประสาท และยากล่อมประสาท

กล่าวโดยภาพรวม ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยมิใช่ปัญหาผู้เสพแต่เพียงประการเดียว แต่เริ่มที่จะพัฒนาเป็นประเทศผู้ค้า และเริ่มพัฒนาความเข้มแข็งในส่วนของอิทธิพลในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการก้าวไปสู่ประเทศที่มีธุรกิจนอกระบบเช่นเดียวกับอีกหลายประเทศในโลกปัจจุบัน ในประเทศไทย Financial Action Task Force (FATF) ได้ประมาณว่าเงินกำไรจากการค้ายาเสพติดที่ต้องนำไปฟอกให้สะอาดมีมูลค่าถึงประมาณปีละ 85,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ความหมายของคำว่ายาเสพติดนั้นได้มีบุคคลหรือองค์กรในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ อธิบายไว้หลายทัศนะ แต่ตามกฎหมายนั้นได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยสรุปยาเสพติดหมายถึงสิ่งที่มีการเสพติดเป็นองค์ประกอบ จะเป็นยาหรือไม่ก็ตาม ซึ่งสิ่งเสพติดนั้นเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายจะโดยวิธีใดก็ตาม การเสพติดจะไปก่อวงจรระบบการทำงานของร่างกายในส่วนต่าง ๆ ของผู้เสพแปรปรวนไปจากภาวะปกติโดยฉับพลัน ซึ่งเมื่อหมดฤทธิ์ยาหรือสิ่งเสพติดแล้วจะทำให้เกิดอาการทรมานทรมาน และผู้เสพจะต้องได้รับสิ่งเสพติดดังกล่าวเข้าสู่ร่างกายใหม่อาการนั้นจะหมดไป

ยาเสพติดในปัจจุบันนี้มีมากกว่า 100 ชนิด ซึ่งแบ่งตามลักษณะการกำเนิดได้ 2 ประเภท คือ ยาเสพติดธรรมชาติ และยาเสพติดสังเคราะห์ ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามความร้ายแรงของฤทธิ์ของตัวยาที่มีต่อร่างกายของมนุษย์

ในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดครั้งสำคัญ กล่าวคือ รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุข ได้ประกาศให้ยาบ้า (แอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน) เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ทั้งนี้เพื่อผลในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาบ้า โดยการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดถึงประหารชีวิต ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามและข่มขู่มิให้ผู้ใดคิดที่จะกระทำความผิดค้ายาบ้าเพื่อหวังผลกำไรหรือรายได้จำนวนมหาศาล

อาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำมีเจตนาชั่วร้ายจากการกระทำที่ฝ่าฝืนดังกล่าว มีผลให้ผู้กระทำต้องรับโทษ และนอกจากนี้พฤติกรรมหรือการกระทำที่ฝ่าฝืนดังกล่าวจะต้องเป็นประบัตย์ต่อสังคมอย่างรุนแรง โดยสังคมก็ต้องมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างรุนแรงในพฤติกรรมหรือการกระทำดังกล่าวเช่นเดียวกัน

ยาเสพติดกับปัญหาอาชญากรรมมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายหรืออาชญากร และนอกจากนี้บุคคลดังกล่าวยังไปกระทำความผิดอย่างอื่นอีก เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับอุบัติเหตุบนท้องถนน เหล่านี้เป็นต้น

ลักษณะของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด คือ เป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย มักดำเนินงานในรูปแบบของค้ำประกัน ให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำความผิด มีอิทธิพลของนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ความคุ้มครอง

การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมาตรการทางกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะกฎหมายจะเป็นเครื่องมือที่กำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายยาเสพติดฉบับแรกของประเทศไทยคือ กฎหมายลักษณะโจร ในสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา มีมาตรการลงโทษอย่างรุนแรงทั้งผู้ขายหรือจำหน่ายและผู้เสพฝิ่น ธิราชบาททเวนบกสามวัน ทเวนเรือสามวัน ในอดีตสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้มีบทบัญญัติที่ลงโทษผู้ที่ซื้อขายยาเสพติดให้โทษ คือ

1. กฎหมายห้ามสูบฝิ่น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย(รัชกาลที่ 2)
2. พระราชบัญญัติภาษีฝิ่น พุทธศักราช 2414 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. พระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2465 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
5. พระราชบัญญัติฝิ่น พุทธศักราช 2472 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
6. พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
7. พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช 2486 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

มาตรการกฎหมายในสมัยปัจจุบันมีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบและวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กฎหมายที่กำหนดรูปแบบขององค์กรที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกโดยย่อว่า "ป.ป.ส." มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการโดยตำแหน่งอีก 6 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิโดยคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งอีกไม่เกิน 6 คน โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวกับยาเสพติด เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด และให้มีสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานเป็นไปตามมติของ ป.ป.ส. นอกจากนี้ยังให้อำนาจแก่ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่ ป.ป.ส. แต่งตั้งขึ้นมาดำเนินการตามกฎหมายนี้เป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมและสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เด็ดขาด และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. กฎหมายที่เป็นมาตรการควบคุมยาเสพติดทุกชนิด

โดยเป็นกฎหมายควบคุมยาเสพติดเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานใดหรือบุคคลใดมีความประสงค์จะนำยาเสพติดไปใช้ประโยชน์จะต้องขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ที่ฝ่าฝืนจะมีความผิด

กฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดที่สำคัญ ได้แก่

2.1 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มีมาตรการที่สำคัญ คือ การควบคุมวัตถุออกฤทธิ์ทั้ง 4 ประเภท ในเรื่อง การผลิต การจำหน่าย การนำเข้า การส่งออก การครอบครอง การนำผ่าน จะกระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ผู้ที่ฝ่าฝืนจะมีความผิด

2.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่สำคัญในการควบคุมการใช้ยาเสพติดให้โทษ ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล ซึ่งมาตรการที่สำคัญในการควบคุมคือ การผลิต การนำเข้า การส่งออก การจำหน่าย การครอบครอง การเสพ โดยการควบคุมนี้จะมีคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ซึ่งมีปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ดังกล่าว การขออนุญาตกระทำการดังกล่าว ต้องยื่นเรื่องผ่านกระทรวงสาธารณสุข ผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดแต่ไม่มีบทบัญญัติลงโทษ ผู้ซื้อขายยาเสพติดให้โทษเหมือนเช่นกฎหมายในอดีต นอกจากนี้ได้จัดแบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็น

5 ประเภท ตามความร้ายแรงของฤทธิ์ของยาเสพติดให้โทษที่มีต่อร่างกายมนุษย์ เช่น ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เฮโรอีน ยาบ้า) ถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง ไม่มีประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล การควบคุมจะเข้มงวด ไม่มีการอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้ฝ่าฝืน เช่น ผลิตเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษเพื่อประหารชีวิต

2.3 พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 มีมาตรการที่สำคัญคือ ผู้ผลิต นำเข้า หรือขาย ต้องจัดให้มีภาพ เครื่องหมาย หรือข้อความที่ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อที่บรรจุสารระเหย ห้ามจัดหาหรือให้สารระเหยแก่ผู้ซึ่งตนรู้หรือควรรู้ว่าเป็นผู้ติดสารระเหย ห้ามใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายและจิตใจ ห้ามจูงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริมหรือใช้อุบายหลอกลวงให้ผู้อื่นใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ ห้ามขายสารระเหยแก่ผู้มีอายุไม่เกิน 17 ปี เว้นแต่เป็นการขายโดยสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิด

3. กฎหมายที่เป็นมาตรการเสริมกฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะปราบปรามนายทุนใหญ่หรือตัวการที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติด โดยมีมาตรการที่สำคัญคือ นำหลักกฎหมายในเรื่องสมคบ (CONSPIRACY) มากำหนดเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และนำมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาใช้ โดยกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการริบทรัพย์สินเหล่านี้ขึ้น ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินที่กว้างกว่าการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา

3.2 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่มาเสริมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในเรื่องการบริหารรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยเป็นระบบบังคับบำบัดรักษา กฎหมายฉบับนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ยังไม่มีการบังคับใช้แต่อย่างใด ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนในการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ

3.3 พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัย พ.ศ. 2495 มีมาตรการควบคุมที่สำคัญคือ ห้ามมิให้ผู้ใดนำ ขนย้าย จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งโรคภัย เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ โรคภัยที่ ควบคุมคือ น้ำยาเคมีอีเทอร์ น้ำยาเคมีคลอโรฟอร์ม และกฎแอสบีสต์ที่มีความบริสุทธิ์ตั้งแต่ 90% และมีน้ำหนักตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป เขตพื้นที่ควบคุมคือ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน และ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผู้ฝ่าฝืนมีความผิด

3.4 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ในพระราชบัญญัติขนส่งทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ได้มีมาตรการควบคุมพนักงานขับรถเสียยาบ้า (เดิมเป็นวัตถุออกฤทธิ์) ขณะขับรถ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

3.5 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ได้มีมาตรการควบคุมพนักงานขับรถตามประเภทรถยนต์ที่อธิบดีกรมตำรวจกำหนด โดยห้ามมิให้เสพหรือรับเข้าร่างกายซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทกลุ่มแอมเฟตามีน ผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษทั้งปรับและเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงหรือถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกด้วย

3.6 พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายต่าง ๆ รวมถึงยาเสพติดโดยชัดเจน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกทางหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป มาตรการลงโทษของกฎหมายในปัจจุบัน ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ดังต่อไปนี้

1. ผลิต
2. จำหน่าย
3. นำเข้า
4. ส่งออก
5. ครอบครอง
6. ครอบครองเพื่อจำหน่าย
7. เสพ

8. ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้ายให้ผู้อื่นเสพ
9. ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ

ความไม่มีประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบัน มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจะได้รับการพัฒนาปรับปรุงตลอดเวลาตามยุคสมัย มาตรการทางกฎหมายในอดีตบางอย่างก็นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายปัจจุบัน และยังมีมาตรการเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปราม เช่น มาตรการสมคบ (CONSPIRACY) มาตรการวิบัติทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แต่มาตรการลงโทษผู้ซื้อขายยาเสพติดให้โทษในอดีต ประเทศไทยก็เคยใช้มาแล้ว แต่ในปัจจุบันได้ยกเลิกไป จึงทำให้เกิดเป็นช่องว่างของกฎหมายในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ ซึ่งมาตรการนี้ในต่างประเทศ เช่น ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์ ก็ยังใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษ คือ การซื้อขายยาเสพติดให้โทษโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข หรือที่เรียกว่า "การลักลอบซื้อขายยาเสพติดให้โทษ" โดยเจตนาที่ทำให้ยาเสพติดให้โทษนั้นแพร่ระบาดออกไป หรือเพื่อบริโภคหรือเสพเอง โดยปกติแล้วผู้ซื้อเมื่อซื้อแล้วก็จะนำมาครอบครอง ความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษก็จะถูกกลืน (merge) กลายเป็นความผิดฐานครอบครอง ดังนั้น ผู้ร่างในกฎหมายปัจจุบันจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษเหมือนกฎหมายในอดีต ซึ่งนับว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายที่สำคัญที่ไม่มีความผิดฐานนี้ ในกรณีที่ผู้ซื้อเมื่อติดต่อซื้อได้แล้วไม่ครอบครองยาเสพติดให้โทษ ผู้ซื้อนั้นก็จะเป็นความผิดตามกฎหมายนี้แต่อย่างใด

แนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษ เนื่องจากผู้กระทำมีเจตนาละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) ของกฎหมาย (คือการควบคุมยาเสพติดให้โทษเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล เพื่อสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน) โดยการกระทำทำให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดออกไปโดยไม่ได้รับอนุญาต สมควรต้องถูกลงโทษและถูกลงโทษ

มาตรการลงโทษผู้ซื้อขายยาเสพติดให้โทษนอกจากจะเป็นมาตรการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีผลในทางป้องกันคือเป็นการข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้ใดเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษโดยการซื้อด้วย

องค์ประกอบของความผิดฐานซื้อขายเสพติดให้โทษ ควรจะใช้คำว่า "ซื้อ" ซึ่งเป็นคำที่คนทั่ว ๆ ไปเข้าใจความหมาย และเป็นคำที่กฎหมายไทยใช้มาตั้งแต่ในอดีต และควรรวมถึงการจัดหาหรือเป็นนายหน้าซื้อขายเสพติดให้โทษด้วย

ความผิดฐานซื้อขายเสพติดให้โทษ เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบหรือเนื้อหาของความผิดใกล้เคียงกับความผิดดังต่อไปนี้

1. ความผิดฐานสมคบ (CONSPIRACY) ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
2. ความผิดฐานรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา
3. ความผิดฐานซื้อเสียง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522

ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และฮ่องกง ก็ได้มีบทบัญญัติลงโทษผู้ซื้อขายเสพติดให้โทษไว้ด้วย ข้อที่น่าสังเกตก็คือประเทศทั้ง 3 ดังกล่าว ได้มีบทบัญญัติลงโทษผู้ซื้อขายเสพติดให้โทษก่อนที่จะมีการประกาศใช้บังคับอนุสัญญาสหประชาชาติดังกล่าว

ดังนั้น การมีมาตรการทางกฎหมายลงโทษผู้ซื้อขายเสพติดให้โทษ จะเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย ซึ่งเปรียบเสมือนตาข่ายดักปลาซึ่งมีรูเล็กมากจนปลาเกือบทุกชนิดไม่อาจหลุดรอดไปได้ เช่นเดียวกับผู้ซื้อขายเสพติดให้โทษที่ไม่ได้ครอบครองยาเสพติดให้โทษ ไม่อาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายหลุดรอดเงื้อมมือของกฎหมายไปได้จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

การมีมาตรการลงโทษผู้ซื้อขายเสพติดให้โทษจะไม่มีผลกระทบกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในข้อหาจำหน่าย โดยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้วิธีการที่เรียกว่า "ล่อซื้อ" และกรณีดังกล่าวก็ไม่เป็นการล่อลวงให้บุคคลกระทำความผิดแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษอย่างรุนแรงในปัจจุบัน และอาชญากรเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษได้พัฒนารูปแบบการดำเนินการที่สลับซับซ้อนซึ่งทำให้มีความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อจับกุมปราบปราม ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันและปราบปรามจึงสมควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ควรนำมาตรการลงโทษผู้ซื้อยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1, 2, 4 และ 5 (ยกเว้นประเภท 3 ซึ่งเป็นยารักษาโรค) มาใช้บังคับเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดให้โทษที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยในปัจจุบัน

2. ควรนำหลักการเกี่ยวกับความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2465 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ฮองกง และมาเลเซีย มาเป็นตัวอย่างในการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อลงโทษผู้ซื้อยาเสพติดให้โทษ เนื่องจากใช้ถ้อยคำว่า "ซื้อ" ซึ่งมีความหมายที่ชัดเจน แน่นนอน และเป็นที่เข้าใจของคนทั่วไป และนอกจากนี้คำว่า "จัดหา" อยู่ในความหมายเดียวกันกับซื้อด้วย

3. บทบัญญัติที่ลงโทษผู้ซื้อยาเสพติดให้โทษควรแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ เหมือนกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 คือ

3.1 ผู้ซื้อ หรือผู้จัดหา หรือผู้ที่เป็นนายหน้าซื้อยาเสพติดให้โทษ ที่กระทำการเพื่อการค้าที่จะให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดออกไป ถือว่ามีวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ หรือผู้จัดหา หรือผู้ที่เป็นนายหน้าในกรณีนี้กฎหมายควรกำหนดโทษเท่ากับผู้จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ

3.2 ผู้ซื้อที่ซื้อยาเสพติดให้โทษจำนวนเล็กน้อยมาเสพหรือบริโภคเอง ไม่ได้ซื้อไปเพื่อจำหน่ายต่อไป ควรมิบทลงโทษเท่ากับความผิดฐานเสพ การที่ต้องลงโทษผู้เสพในกรณีซื้อยาเสพติดให้โทษมาเพื่อเสพเองนี้เป็นการป้องกันหรือป้องปราม หรือยับยั้ง หรือข่มขู่ผู้เสพยาให้ไปทำการซื้อยาเสพติดให้โทษไปเพื่อเสพ มิฉะนั้นจะมีความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษด้วย นอกเหนือจากมีความผิดฐานเสพ

4. การดำเนินการสืบสวนปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้วิธีการ "ล่อซื้อ" นั้น เพื่อเป็นการรับรองให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจกระทำได้โดยใช้วิธีการซื้อยาเสพติดให้โทษ และเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้วิธีการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งอาจถึงขนาดล่อลวงให้บุคคลกระทำความผิด ควรที่จะต้องบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ถึงวิธีการควบคุมตรวจสอบ การใช้อำนาจโดยผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานของรัฐ กล่าวคือ ในการปฏิบัติการแต่ละครั้งแต่ละคดี ให้เจ้าพนักงานของรัฐที่จะใช้วิธีการล่อซื้อเพื่อจับกุมผู้จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ ขออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชาเป็นครั้ง ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐมิให้ไปกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ และมีให้มีการใช้อำนาจในทางที่ผิด เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเป็นความผิดที่กลั่นแกล้งกันได้ง่าย อย่างเช่น กรณีของกลางยาเสพติดให้โทษ ซึ่งอาจมีการยึดยึดให้กันได้ โดยที่ผู้ถูกยึดยึดไม่รู้เรื่องด้วย และอาจต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาจำหน่ายได้